

(Atkelta iš 7 p.)

Palaidota Elena Raudondvario kapinėse, prigludusiose prie Nevėžio, šalia dukters Marijos (Marijonos). Greta yra ir jos tetos Aldonos (1914–2000) ir jos vyro Juozo Gulbino (1913–2000) kapas. [...] Žinyne Elenos dukrą pavadino Aldona. Tik dabar paaiškėjo klaida. Šią informaciją apie Aldoną radau kažkuriame straipsnyje. Ko tik neprirašo neatsakingi rašytojėliai.

Būtinai pataisysiu papildymuose.

Lankiausi buvusiam Klimų ūkyje – Kušliškių kaime prie Kalvarijos. Likę tik medžiai ir krūmais apaugę buvusių pastatų pamatai. So-
de obelys. Ir skanūs obuoliai. Ypač antaniniai. Seilės varva, kai prisimeni jų skonį. Tiesa...

Deja, paminklo Klimams (nei knygnešiams, nei signatarui Petriui Klimui) niekas nepasirūpino pastatyti. Tik šalia buvusio gyvenamojo namo pastatytas tipinis signatarų ženklas – paminklas. [...]"

G. Klimaitės laiškas paskatino B. Kaluškevičių imtis darbo ir pabandyti surinkti duomenis apie Adolfą Klimą kaip knygnešį. Taip gimė ši B. Kaluškevičiaus parengta Adolfo Klimo biografija, kuri papildoma ir 2004 m. išleistą katalogą „Lietuvos knygnešiai ir daraktorai 1864–1904“:

ADOLFAS KLIMAS

Adolfas Klimas, Bernardo sūnus, gimė 1889 m. birželio 16 d. Kušliškių (Jurgežeriai, Marijampolės apskr.), mirė 1985 m. spalio 9 d. Klyvlende (JAV). Visuomenės veikėjas, žurnalistas, knygnešys.

Tėvai – pasiturintys ūkininkai. 1896 m. kartu su dviem metais jaunesniu broliu Petru pradėjo mokytis Liudvinavo valdinėje pradinėje mokykloje. Po metų perkeltas mokytis į Kalvarijos miesto dviklasę mokyklą. Toliau mokėsi Marijampolės gimnazijoje. Tėvas Bernardas ir motina Elena palaikė ryšius su knygnešiais. Sodyboje buvo įrengę slėptuves, kuriose slėpdavo knygnešius iš Mažosios Lietuvos atgabentą spaudą. Ją perduodavo Kalvarijos krašto knygnešiams, liet. spaudos platintojams. Iki spaudos draudimo panaikinimo (1904) jaunas A. Klimas ne kartą tėvų buvo siunčiamas į Kalvariją parnešti lietuviškos spaudos. Jos gaudavo iš Kalvarijos gydytojo Liudviko Zmitravičiaus, kuriam knygu atnešdavo paštininkas Adomas Dundzila. 1912–1916 m. su pertraukomis studijavo teisę ir pedagogiką dalykus A. Šaniavskio universitete Maskvoje. 1915–1916 m. dirbo Lietuvių draugijoje nukentėjusiems dėl karo šelpti ir lietuvių laikraščių redakcijose. 1918 m. grįžo į Lietuvą. Dirbo periodinės spaudos redakcijose („Lietuvos aidas“, „Lietuvos ūkininkas“, „Darbas“, „Saulėtekis“, „Varpas“, „Trimis“, „Šiandien“). 1922 m. – Lietuvių rašytojų ir žurnalistų sąjungos, 1929 m. – Lietuvos žurnalistų sąjungos vienas iš steigėjų. Nuo 1906 m. bendradarbiavo spaudoje. Parašė vadovėlių mokykloms, esperanto vadovėlį (1928). Po Antrojo pasaulinio karo emigravo į JAV. Čia bendradarbiavo leidinio „Lietuvių enciklopedija“, laikraščio „Naujienos“, kai kuriuose kitose JAV lietuvių leidinių redakcijose.

LITERATŪRA:

1. Klimaitė Gailutė, „Keletas žodžių, prisimenant LŽS garbės narį Adolfą Klimą, Lietuvių žurnalistų sąjungos kūrėją“, *Lietuvos žurnalistas* (JAV), 1993, nr. 17
2. Klimas Petras, *Iš mano atsiminimų*, Bostonas (JAV), 1979, p. 10, 12–14, 16
3. Adolfas Klimas, *Visuotinė lietuvių enciklopedija*, Vilnius, 2006, t. 10
4. Interneto leidinys „Vikipedija“ http://lt.wikipedia.org/wiki/Adolfas_Klimas

Keletas žodžių prisimenant LŽS garbės narį ADOLFĄ KLIMĄ, Lietuvių žurnalistų sąjungos kūrėją

GAILUTĖ KLIMAITĖ

(Kalba netaisyta)

Nuo pat vaikystės kartu su tėvais – visa šeima, Adolfas Klimas dirbo lietuvių tautai, dalyvavo Lietuvos atstatyme. Dirbo kartu su kan. Juozu Tumu-Vaižgantu, kuriant Lietuvių Žurnalistų Sąjungą.

Adolfas Klimas buvo labai kuklus ir tylus asmuo. Nesiveržė jį priekin, visuomet džiaugėsi kitų žmonių pasisekimais bei laimėjimais, ypač kai jie dirbo Lietuvai. Mylėjo jis Lietuvą visa savo buitimi, atidavė jai širdį ir darbą.

Baigiantis jo ilgo, 96 metų, gyvenimo dienoms, Cleveland'e, Ohio, kai ligoninėje buvo jau visai nusilpęs, paklaustas, ar žino, kur esąs, atsakė:

– Aš Lietuvoje.

Galima įsivaizduoti, kaip jo siela, palikus mus čia, 1985 m. spalio 9 d., skrido lankyti numylėtosios žemės ir namų.

Šiais, 1993, metais švenčiame 1918 m. Lietuvos Nepriklausomybės paskelbimo septyniąsiasdešimt penktąsias metines. Praeitojo spalio 6 d. suėjo septyniąsiasdešimt metų nuo Lietuvos Steigiamojo Seimo uždarymo ir Lietuvos grįžimo į gyvenimą laisvųjų Europos tautų tarpe. Reikėjo Lietuvą atkurti. Adolfas Klimas prisijungė prie jos atstatymo.

Kartu su kan. J. Tumu-Vaižgantu, nuo pat pradžios kūrė Lietuvių žurnalistų sąjungos pagrindus. Jau 1921 m. gegužės 11 d. įvyko žurnalistų ir rašytojų pasitarimas, kuriame dalyvavo kan. J. Tumas-Vaižgantas, Adolfas Klimas, J. Pajaujis, J. Laurinaitis, B. Sruoga, A. Voldemaras, Draugelis, A. Žukauskas, iš viso apie dešimt žmonių. 1922 m. įsteigus Lietuvių Literatų Draugiją, pirmąją valdybą sudarė kan. J. Tumas-Vaižgantas, Adolfas Klimas ir J. Laurinaitis. Tų pačių metų sausio 31 d., šiai draugijai pakeitus vardą į Lietuvių Rašytojų ir Žurnalistų Sąjungą ir priėmus statutą, jos steigėjais buvo kan. J. Tumas-Vaižgantas, pirmininkas, Adolfas Klimas, sekretorius, J. Strimaitis, A. Žukauskas, J. Laurinaitis. Kai 1929 metais sąjunga vėl tapo perorganizuota, duodant jai dabartinį pavadinimą – Lietuvių Žurnalistų Sąjunga – jos pirmuosius

įstatus pasirašė: dr. J. Purickis, Adolfas Klimas, M. Šalčius, F. Kirša ir A. Bružas. (*Liet. Enciklopedija*, XXXV, 429 p., Liet. Enc. leidykla, Boston, U.S.A., 1966).

Lietuvių Žurnalistų Sąjunga pagerbė Adolfą Klimą, paskelbė jį sąjungos Garbės nariu.

Lietuva taip pat jį pagerbė: 1928 m. gegužės 15 d., Lietuvos nepriklausomybės dešimties metų sukaktuvėms pažymėti, buvo Respublikos prezidento apdovanotas Nepriklausomybės medaliu. 1938 m. vasario 16 d. aktu Nr. 168 už nuopelnus Lietuvai buvo apdovanotas D.L.K. Gedimino Ordino Rikio garbės ženklų. Klimas dirbo redaktoriumi ir referentu (tryliktos kategorijos) Lietuvos Seime, pradedant Steigiamojo Seimo darbų redaktoriumi. St. Seimo protokolų biuro vedėja Birutė Grigaitytė-Novickienė prisimena, kad „Jis buvo amžiumi vyriausias – apie 30 metų, jau patyręs žurnalistas-kalbininkas. Mes jį laikėme autoritetu, jis visuomet mums gražiai patardavo“ (V. Daugirdaitė-Sruogienė, *Lietuvos Steigiamasis Seimas*, Tautos Fondas, New York, N. Y., 1975).

1944 m., nuo komunistų pasitraukęs į Vokietiją, Klimas rašė tuometinei išeivių spaudai, o atvažiavęs į Jungtines Amerikos Valstijas, bendradarbiavo su Čikagoje leidžiamu dienraščiu „Naujienomis“. Komentavo jis apie pasaulio įvykius, rašė mintis ir pasiūlymus, prisiminė asmenis, dirbusius lietuvišką darbą, Lietuvos atstatymą, tėvų namus, jaunystę. Rašė ramiai, nepuolančiai.

Jis labai nekenė bet kokios diktatūros ir žmonių išnaudojimo. Tikėjo, kad visi žmonės turi savo teises, kurios privalo būti lygiai gerbiamos. Nemėgo pasipūtėlių, žeminančių už save silpnesnius ar vargingesnius. Kalbėdavo, kad yra labai svarbu gyvenime stengtis niekad jokio blogo nedaryti.

Klimas jungėsi į lietuvišką švietimą, ypač rūpinosi tinkamų vadovėlių paruošimu. 1923 m. buvo išleista jo *Lietuvos Geografija* (Dirvos b-vė, Kaunas – Marijampolė), su ketvirtąja laida 1939 m. Jis taip pat parašė ir kitus geografijos vadovėlius.

Klimas augo gilioje lietuviškoje dvasioje. Dalyvavo lietuviškų knygų platinime spaudos draudimo laikais. Jo tėvas Bernardas buvo namuose įtaisęs lentyną, kuri buvo pripildyta rusiškų, lenkiškų ir vokiškų knygų. Kai kokie valdžios pareigūnai ar šiaip asmenys apsilankydavo, pažiūrėję į šias knygas, būdavo patenkinti. Tačiau kitoje pusėje, lentyną apsukus, ši gražioji lentyna buvo pripildyta lietuviška spauda. Jaunasis Adolfas dažnai lankydavosi pas Kalvarijos gydytoją Zmitravičių „sveikatą patikrinti“, o šis gydytojas jį pasiūsdavo namo su kuprine, pilna lietuviškų knygų, gautų per paštininką Dundzilą. Atgavus spaudos laisvę, jaunimas dirbo Lietuvos labui ir kreipė daugiau dėmesio į lietuvių kalbos mokėjimą. 1908 m. Marijampolės gimnazistai laikraštyje „Mokinių Draugas“ turėjo skyrių „Rašybos Dalykai“, kuriame Klimas rašė pamokomuosius straipsnelius apie lietuvių kalbą.

Vienas iš malonesnių Klimo vaikystės prisiminimų buvo vyskupo Antano Baranausko iškilmingos sutiktuvės Kalvarijoje 1898 metais. Buvo aprenkti keturi raiteliai kepurėmis, apsiaustais ir kardais, kaip Lietuvos kunigaikščių laikais, lydėti karietoje važiuojantį vyskupą. Bet, jam apsistojus klebonijoje ir panorus rūgštaus pieno, reikėjo bėgti pas Klimus to pieno gauti. Devynmetis Adolfas skubiai vežė vienarkliu vežimuku į kleboniją dvi merginas su dviem dideliais moliniais puodais, pripildytais rūgštaus pieno vyskupui Baranauskui.

Klimas 1928 m. balandžio 24 d. Vytauto bažnyčioje, Kaune, sujungė savo gyvenimą su Elena Klimaskaite. Susipažino su ja Švietimo ministerijoje. Juos surišo ir palaimino kan. J. Tumas-Vaižgantas. Susilaukė sūnaus Laimučio Petro ir dukters Gailutės Elenos. Dirbo, taupė, pasistatė namą Kaune, Perkūno al., prie Vaižganto gatvės, netoliese esančio brolio Petro namo, kad būtų ką

Adolfas Klimas Klyvlende (Cleveland, JAV) savo buto kieme / sode. Apie 1960 m. Nuotrauka iš Gailutės Klimaitės archyvo

vaikams palikti. Klimas gražiai sugyveno su broliu Petru, su kuriuo, tik ką išleistu iš vokiečių kalėjimo, trumpai teko pabūti 1944 m. pavasarį. Jis taip pat labai dažnai kartu su šeima sekma-dieniais lankydavosi vyriausiojo brolio, agronomo Sergijaus namuose prie Lampėdžių. Ir per visą gyvenimą pasakodavo apie Frinką, jo numylėtą šunelį, kurį vaikystėje kartu su broliu Petru prižiūrėjo ir brangino. Kai Cleveland'e prie šeimos prisijungė katinas, Klimas, jau senukas, pradėdavo dieną su šypsena, sakydamas: „Pirmiausia reikia duoti pusryčius katinėliui, o paskiau man“. Nors jautrus buvo, bet nenorėjo per daug jausmų rodyti. Tik vieną kartą neišlaikė ir stovėjo su ašaromis, tekančiomis per veidą. Tai buvo Romui Kalantai susideginus.

Jis visuomet tikėjo, kad Lietuva atgaus nepriklausomybę. 1953 m. straipsnyje kalbėjo apie ruošimąsi darbams Lietuvai, taip pat reaguodamas V. Rastenio mintis apie paliktos nuosavybės atgavimą „išpirktinai“. Rašė pasipiktinęs, kad „išpirktinai“ reiškia atėmimą teisės sugrąžinti bjauriai atimtas, suvalstybtintas bei „nacionalizuotas“ nuosavybes, tuo pačiu pripažįstant bolševikų okupaciją teisėta. Skaudu buvo Klimui net pagalvoti apie komunistinių potvarkių įteisinimą.

Ką sakyti Adolfas Klimas šiandien? 1993 metais birželio 16 d. jam sueitų 104. Sunku būtų sugrįžti. Nors neėmė Amerikos pilietybės, nebegalėtų būti toks Lietuvos pilietis, kaip buvo per visą savo gyvenimą. Dabar visokie „išpirkimai“ Lietuvoje yra kasdieniniai. Kauno miestas nutarė, kad bus pelningiau nelaukti savininko sugrįžimo ir pradėjo skubiai Klimo namą „privatizuoti“ dar daugiau apkarpančią jo sklypą naujos vilos pastatymui. Adolfas Klimas tikrai džiaugtųsi Lietuvos nepriklausomybe, bet ir su ašaromis akyse. Su ašaromis, kurios galbūt vėl tekėtų per jo veidą, per ilgus jo metus, per sudėtą prakaitą. Tačiau žmonės, kurie stengiasi ir dirba, yra pilni tikėjimo ir vilties. Šiandien Adolfas Klimas tikėtų ateitimi, nes Lietuvai sugrįžo laisvė. Jis jungtųsi darban, jis planuotų.

Publikacija pirmą kartą paskelbta leidinyje „Lietuvos žurnalistas“ (JAV), 1993, Nr. 17